

РІК 2014 – РІК ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

200-річчя від дня народження неперевершеного генія українського народу Тараса ШЕВЧЕНКА хочуть належно відзначити і українці Словаччини. Вже 20 грудня 2013 р. в Театрі Олександра Духновича було поставлено прем'єру, а 8 січня 2014 року репризу п'єси Олександра Денисенка «Самотність» про останні роки життя поета.

З нагоди підготовки до 200-річчя з дня народження Тараса Шевченка було створено Підготовчий комітет, який на своєму другому засіданні 9 січня ц. р. обговорив окремі пункти програми цілорічного святкування ювілею.

Йдеться перш за все про наукову конференцію до 200-річчя народження Тараса Шевченка, яка відбудеться 14 березня 2014 року в будинку Центру української культури по вулиці

Янка Бородача ч. 5 в Пряшеві та Академію у той же день у вечірній час в будинку Театру Олександра Духновича у Пряшеві. З нагоди наукової кон-

ференції буде організовано також виставку книг та інших цікавих предметів, пов'язаних з життям і творчістю Ювіляра.

На засіданні ПК обговорювалися також подальші акції Року Тараса Шевченка. Головний редактор журналу «ДУКЛЯ»,

письменник Іван Яцканин інформував про те, що вже перше число журналу буде повністю присвячене Ювілярові. Заплановано також проведення зустрічі українських письменників Словаччини з учнями шкіл, в яких вивчається українська мова.

Підготовчий комітет обговорив також інші пропозиції та ініціативи, долю яких буде остаточно вирішено на третьому засіданні комітету 3.02.2014 року.

У програмі Року Тараса Шевченка передбачається проведення Днів української культури в Бардієві, Гуменному та Пряшеві (24.-26. 4.). Ювілейна шевченківська тематика буде належно представлена також в програмах всіх центральних акцій Союзу русинів-українців Словачкої Республіки.

Ред.

В Орябині з старим роком прощалися весело

У суботу, 28-го грудня 2013 року, у великому залі Будинку культури в Орябині Старолюбівнянського округу відбувся вже третій орябинський бал. Відкрив його староста Орябини Мико-

Попрада. Завітали в Орябину і братиславчани.

Зараз же після відкриття плесу, головним організатором якого була Лівія Ковальчик, і смачної вечері, яку підготував ресторан «Салаш

нами якої прозвучало безліч народних пісень. Приємній атмосфері балу сприяла і коротенька програма молодих орябинчанок-танцюристок з групи «Віночок», які затанцювали дві танцюкомпозитії і в їх перерві заспівала Славка Фірмент.

Милим сюрпризом був виступ колишніх співачок ОШ в Орябині Анни Диць і Марти Дзядик, які у супроводі акордеоніста Ігоря Крети заспівали переселенську пісню «Будь здорова, землеце». Чудову атмосферу забави підсилили і тони акордеону Ігоря Крети в перервах між музикою, а забава тривала майже до сьомої години ранку.

Так орябинчани розлучились із старим 2013 роком.

І. К.

лай Каня, який привітав на ньому понад 120 молодших і старших людей з Орябини і близької околиці. Дуже приємно було зустрітись із знайомими з Пряшева, Кошиць,

у Франка», розпочалась забава. До танцю грала вокально-інструментальна група «Юніор» з Камйонки, під то-

Новорічні вітання

Висловлюємо вдячність читачам газети «Нове життя», активістам СРУСР, представникам громадських організацій, прихильникам українського друкованого слова та друзям за новорічні вітання. Дякуємо за вітання органам і організаціям світового українства. Окремо складаємо подяку Міністерству закордонних справ України, Посольству України в СР в Братиславі та Генеральному консульству України в Пряшеві.

Редакція.

З Новим роком!
Здоров'я і всіх благ у 2014 році
бажає читачам
редакція газети «Нове життя»

Зустріч з головою Пряшівського самоврядного краю

У середу, 15.01.2014 р., голова Пряшівського самоврядного краю Петро Худик зустрівся з представниками Центральної ради СРУСР Петром Соколом і Павлом Богданом. В ході зустрічі було обговорено функціонування Словачко-українського центру – Центру української культури в Пряшеві. Як відомо, за рішенням Пряшівського самоврядного краю будинок на вулиці Янка Бородача в Пряшеві було здано в оренду на 20 років Союзу русинів-українців Словачкої Республіки. Протягом порівняно короткого часу в будинку було проведено першу частину ремонтних робіт з єврофондів і таким чином 25.10.2013

року відбулось урочисте відкриття Центру за присутності офіційних представників Словачкої Республіки та України. З того часу в Центрі було проведено кілька вагомих акцій за участю домашніх і закордонних гостей.

Петро Худик в ході зустрічі висловив задоволення ходом ремонтних робіт і висловив підтримку намаганням СРУСР на ділянці культури. Одночасно з порозумінням висловився до подальших намірів керівництва СРУСР щодо розбудови Центру української культури. Петро Сокол вручив Петрові Худіку свіжі книжкові видання Союзу русинів-українців СР.

▲ На фото Мирослава Ілюка (на фото справа): Петро Худик, Павло Богдан, Петро Сокол.

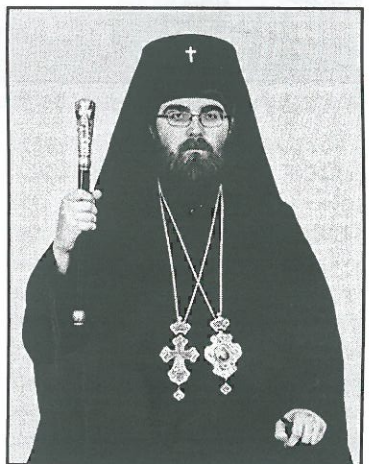
Новий Митрополит Православної Церкви

На позачерговому 13 позачерговому Священному Синоді, який відбувся 11.01.2014 року в Пряшеві, новим Митрополитом Православної Церкви Чеських земель і Словаччини було обрано архієпископа Пряшівського і Словаччини Ростислава (у світі Андрій Гонт).

Із 65 запрошених у таємних виборах взяло участь 49 делегатів. З цієї кількості Ростислав одержав 43 голоси. Термін інтронізації Священний Синод встановить додатково.

Митрополит Ростислав народився 25.1.1978 року в Сніні. Його батько походить з Гостовиць, мати – з Светлиць.

Архієпископом Пряшівським і Словаччини його було обрано 20.10.2012 року, а єпископське свячення отримав в кафедральному соборі в Пряшеві 18.11.2012

року. Перед тим він був священником у Дитбудинку св. Николая в Меджилабірцях. Вищу богословську освіту здобув у Пряшеві на Православному богословському факультеті, навчався також у Греції.

«Пришли гу вам колядници. Кажете ся веселити?»

Сім'я укупі. Спокій. Радість. Ялинка. Подарунки. Колядки. Саме це багато з нас пов'язує з Різдовом. Але старша генерація поєднує з Різдовом також традицію колядування. У часі її молодості колядники були невід'ємною частиною Різдвяних свят. Вони

на народних традиціях русинів-українців Пряшівщини, про сповіщення народження Ісуса, була доповнена колядками та віншівками. Виступало в ній вісім осіб: пастухи Федір (Радослав Марек), Губа (Матуш Пронер), Стах (Мартин Няхай) та Старий Пес (Юрій

рушливої колядки «В Віфлеємі новина» не в одного господаря покотилася по лицю сльоза. Люди сприймали колядників дуже сердечно і щиро їх пригощали.

З повними животами калачів, кошиком фруктів та горщиком грошей повернулися додому і з

ходили з хати до хати і короткою виставою про народження Ісуса, колядками та віншівками потішали господарів. Саме цю вмираючу традицію відновила українська молодь з Пряшева.

25-ого грудня 2013 року під час «католицьких» Різдвяних свят українська громада у Пряшеві приймала до своїх хат неочікуваних гостей – колядників. Саме такий приємний сюрприз підготувала група пластунів зі Союзу скаутів українсько-русинської молоді Словаччини «ПЛАСТ» разом з членами співацько-драматичного колективу «Сердечко», який працює при З'єднаній школі ім. Т. Г. Шевченка у Пряшеві.

«Віфлеємська гра», побудована

Мушинка), Ангели (Мартина Світок та Радослава Балаж) та двоє музикантів (Іванна Світок – скрипка та Михаела Мушинка – гітара).

Колядники відвідали близько 30 українських хат у Пряшеві та його околиці, між якими були їхні рідні, вчителі та інші русини-українці. Бракувати не могло ані Консульство України.

У кожній хаті чекали їх спершу незрозумілі та здивовані погляди, що це за група, одягнена в маски, зі співом та шумом «пхається» в їхню домівку. Хата заповнилася енергійними молодими, які весело співали. Тільки хвилинку тривало, щоб заскочені обличчя змінилися в щирі усмішки і радість в очах. Та під час зво-

чудовим почуттям на серці розказували про свої враження.

Частину щирих фінансових дарів, якими колядників господарі обдарували, вони вирішили пожертвувати на «ПЛАСТ» та «Сердечко» – саме на ці організації, які молодих ентузіастів виховали. Та найкращим подарунком була для них сердечна усмішка та сльози в очах господарів. Такі враження не можна заплатити нічим.

Тепер треба тільки надіятися, що ця відновлена традиція буде мати продовження і в майбутньому. І наступного року молоді відвідають ще більше хат.

Михаела МУШИНКА,
студентка Карлового
університету у Празі

Презентація трьох книжок у Пряшеві

▲ На фото (зліва): Мирослав Ілюк, Юрій Дацко, Павло Богдан.

18.12.2013 р. в Центрі української культури в Пряшеві відбулась презентація збірника про українську пресу Словаччини «Українські мас-медіа Словаччини після 1945 року та презентація в них України», яка вийшла наприкінці 2013 року. Йдеться про матеріали однойменної міжнародної конференції, які відбулись 19 – 20 жовтня 2012 року в Пряшеві.

В збірнику містяться виступи Марії Фолтріх, Мирослава Ілюка, Івана Яцканина, Юрія Дацка, Зузани Ганудель, Ганни Чаварги, Михайла Шкурли, Юрія Бачі, Зузани Джупинки, Павла Богдана, Надії Вархол – Йосифа

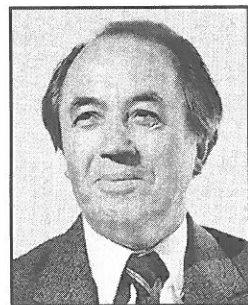
▲ Частина учасників презентації.

Вархоло. Поруч з цим в збірнику надруковані доповіді українських дослідників і журналістів, а саме Віталія Карпенка (Київ), Юрія Бідзілі (Ужгород) та Олександра Гавроша (Ужгород).

Тут же було представлено книжку Павла Богдана «20 років – здобутки і втрати», в якій на документах розкривається діяльність Союзу русинів-українців Словачкої Республіки, та книжку репортажів Мирослава Ілюка «На пульсі часу».

Всі три видані книжки представив присутнім Юрій Дацко, який вказав на те, що вони є дзеркалом намагання українців Словаччини на ділянці журналістики.

Андрій Стефанко

У суботу, 11.01.2014 р., в Пряшеві на 86 році життя помер журналіст Андрій Стефанко.

Народився Андрій Стефанко 8 вересня 1927 р. в селянській родині в селі Стерківці на Лабірщині. Після закінчення початкової школи в рідному селі і горожанської в Меджилабірцях А. Стефанко продовжує навчання в Пряшівській руській учительській семінарії, яку закінчив атестатом зрілості в 1947 році. Ще в учительській семінарії бере участь у самодіяльному гуртку О. Духновича, а в повоєнні роки в Союзі молоді Карпат (СМК), пробує свої сили в стінгазеті «Ми – 46/47», що декларувала цілі молоді вчительської генерації на ниві народної культури.

Свій трудовий шлях розпочав у селі Велика Поляна, що на Снинщині. Під час літніх канікул він бере участь в педагогічній бригаді у війновою розореному селі Руський Потік, де школа була знищена і діти не могли навчатись. Після одного року його направляють вчителювати в село Вишинків, що на Лабірщині. В 1950-1952 рр. А. Стефанко відбуває військову службу, а після демобілізації знову вчителює у восьмирічних школах у Гаваї і Габурі. Позашкільна діяльність ювіляра спрямовується на організацію гуртків самодіяльності СМК та просвітництво серед дорослого населення.

У 1954 р. А. Стефанко переходить на роботу в редакцію газети «Нове життя».

Крім виконання всіх робіт, пов'язаних з виходом газети, він принагідно виступав також на сторінках словацької преси, передусім тижневика «Нові животи» та братиславського щоденника «Правда».

Усвідомлюючи вимоги до праці журналіста, А. Стефанко наполегливо працює над собою, вдосконалює свою журналістську майстерність. Після закінчення педфакультету, де заочно студіював українську мову й історію, був направлений на стаціонарне навчання у річні курси журналістики при вищій партійній школі в Празі. Після їх закінчення знову повертається до Пряшева, де у 1959 р. стає редактором, а через рік головним редактором журналу «Дружно вперед». Тут його чекала нелегка робота. Обставини вимагали від українських періодичних видань адекватно реагувати на рішення компетентних органів і об'єктивно оцінювати їх в житті українського населення. У 1969 р. він мало не поплотився своєю професією через нерозважність одного зі своїх редакторів.

Від 1971 р. А. Стефанко редагує педагогічний часопис «Школа і життя». Та не дуже втішна ця ділянка і урожай на ній скудний. Мережа шкіл з рідною мовою навчання значно прорідилася і далі звужувалась. Нелегко бачити йому цей стан – «висихання на корені», як сам писав в одному з останніх репортажів про діяльність основних шкіл в українських місцевостях краю. Нива, на якій він усе життя невтомно трудився, заростала бур'яном.

У 1990 р. А. Стефанко вийшов на пенсію. Проте він не покладав рук і в міру сил і можливостей співпрацював з українською пресою та радіо.

Своїм доробком Андрій Стефанко вніс гідний вклад у розвиток повоєнної української журналістики і заслужено вписав своє ім'я в історію регіональної української культури.

Вічна тобі пам'ять, друже Андрію!

Похорон відбувся 14.01.2014 р. на пряшівському цвинтарі.

Редакція газети «Нове життя» висловлює глибоке співчуття дружині покійного Олені і трьом дітям з сім'ями.

Іван Семанчо

24.12.2013 р. в Пряшеві помер довголітній працівник Культурного союзу українських трудящих (КСУТ) Іван Семанчо.

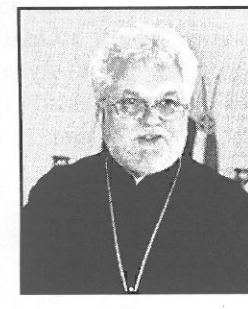
Іван Семанчо народився 29 лютого 1928 року в Нижній Ядловій Свидницького округу. В КСУТі працював водієм безперервно від 1 вересня 1953 р. до виходу на пенсію. Спочатку забезпечував роботу Українського народного ансамблю Центрального комітету КСУТ у Меджилабірцях, згодом на Цем'яті біля Пряшева. Як водій з автомашиною об'їздив по суті весь регіон, в якому проживало русько-українське населення Пряшівського краю. Був нагороджений Золотою медаллю КСУТу (1988).

Похорон Івана Семанча відбувся 28.12.2013 р. в Пряшеві.

Вічна йому пам'ять!

-мі-

Імрих Белейканич

8.1.2014 р. помер настоятель православного приходу в Кошицях, проф. д-р Імрих Белейканич, канд. наук.

Народився він 23.7.1953 р. в Кашові Требишівського округу. Після закінчення Православного богословського факультету в Пряшеві (1972 – 1976) навчався в Ленінградській духовній академії (1976 – 1980). Працював на Православному богословському факультеті (1984 – 2003), згодом на Факультеті гуманітарних і природничих наук, а останніми роками – на Філософському факультеті Пряшівського університету. В 2007 – 2008 рр. був проректором Пряшівського університету.

Заслугами Імриха Белейканича в Кошицях було побудовано новий православний собор Успення Пресвятої Богородиці та Іоанна Милосердного (2012).

Вічна йому пам'ять!

-мі-

РІК ТАРАСА ШЕВЧЕНКА У ПРЯШЕВІ РОЗПОЧАВСЯ ВИСТАВОЮ

20 грудня 2013 р. у пряшівському Театрі ім. О. Духновича відбулася прем'єра, а 8 січня 2014 р. – реприза п'єси київського письменника, режисера та кіноактора Олександра Денисенка «Самотність». Це п'єса про останні три роки життя Т. Г. Шевченка (1858-61).

Як відомо, Т. Шевченко після десятирічної солдатчини та заслання – навесні 1858 року прибув до Петербурга і поселився у свою «альма матер» – Академію мистецтв, в якій він навчався з 1838-го до арешту 1847 року. Там йому приділили невеличку кімнату, в якій він інтенсивно малював і писав вірші.

За свідченням очевидців, в цей період понад 45-річний холостяк мріяв про одруження і щасливе сімейне життя. Та всі його спроби нав'язати сердечні

вою (всі інші п'єси актори грають по-русинськи, тобто місцевими говірками). Слід підкреслити, що навіть молоді актори, які українську мову ніколи не вивчали, добре її опанували.

Головний герой у виконанні Є. Либезнюка вже своєю зовнішністю нагадував Шевченка: невисокий, кремезний чоловік з круглим обличчям, довгими вусами, лисиною й енергійними рухами. Романтик, який вірив у добро в кожній людині. Свої фізичні болі, спричинені довгорічною солдатчиною і засланням, він силоміць намагався приховати від людей.

Наречену Т. Шевченка Ликеру акторка Л. Лукачик блискуче зобразила як користолобну й лицемірну кокетку, готову вийти заміж за старшого віком чоловіка лише заради багатства та

художній домисел (на що мав повне право). В цьому відношенні характерна постать «Тої, що Сама» – жінки-проститутки, яка в останньому акті виявляється дочкою першої любові Т. Шевченка Оксани. Ця постать, добре зіграна Володимирою Бреговою, вносить в п'єсу потрібне напруження й неочікувану розв'язку.

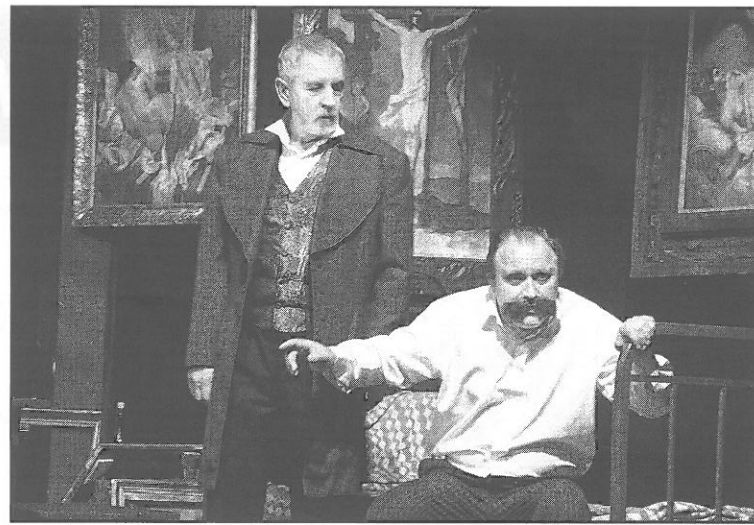
Ігор Латта добре зіграв роль слуги Т. Шевченка Гавриїла Єфімова – наївного донощика, який лише після смерті господаря усвідомив собі його велич. Не менш вдалими були й виконавці інших ролей п'єси: Осиф Ткач (Костомаров), Іван Стрпоковський (Набатов), Михайло Ільканин (Городовий), Мирослава Гайдош (Марко Вовчок), Данієла Либезнюк (Одарка) та молоді студенти академії, які із захопленням привітали Т. Шевченка після його повернення в Петербург і навіть проти його волі спробували піднести його на опущений п'єдестал.

Любомир Миндош переконливо виконав роль бездарного художника та письменника Чес-тахівського, який настирливо вдерся у довір'я Т. Шевченка, аби стежити за його діяльністю і доносити про неї поліції. Це – одна із найсуперечливіших постатей у п'єсі.

Оригінальним є й оформлення сцени (сценограф Штефан Гудак), уявно розділеної на дві половини. Направо – кімната Т. Шевченка з ліжком, столом, сходами у майстерню і побіжними картинками жінок – творів Т. Шевченка. Наліво – парк з одною лавочкою та порожнім п'єдесталом. Протягом цілої вистави задня стіна сцени служила екраном для проєкції графічних творів та автографів віршів Т. Шевченка.

До речі, вірші Т. Шевченка та пісні на його слова супроводили всю виставу. Їх влучно долучила до вистави режисер, аби урізноманітнити дію.

Вистава п'єси О. Денисенка «Самотність» у Пряшеві була початком святкування 200-ліття з

▲ Т. Шевченко (Є. Либезнюк) та М. Костомаров (О. Ткач).

дня народження Тараса Шевченка – великого поета, художника, мислителя, невтомного борця за національне, духовне і державно-політичне відродження України, який із 47 років життя 24 роки провів у кріпачстві, десять на засланні, а решту під суворим наглядом царської поліції.

П'єса є лише невеличким фрагментом багатостраждального життя цього генія. Нею Театр О. Духновича нав'язав на

традиції Українського національного театру, коли шевченківська тематика на його сцені була доволі частою. Нагадаймо, що п'єса Т. Шевченка «Назар Стодоля» ставилась тут двічі – у 1947 та 1961 роках. Варто було б її повторити і з нагоди 200-ліття з дня народження Кобзаря. Попереду ще дванадцять місяців Року Шевченка.

Микола МУШИНКА.
Фото автора.

▲ Заключна сцена вистави.

взаємини з жінками закінчувалися глибоким розчаруванням, мабуть, і тому, що в кожній жінці він шукав образ своєї першої любові з дитячих літ Оксани Коваленко.

Ці душевні і тілесні страждання Т. Шевченка автор поставив у центр п'єси. На них зосередила головну увагу і режисер вистави Яна Трущинська-Сива.

Артисти порівняно добре справилися з своїми ролями, хоч в деякому проявлялася непевність, зокрема при володінні українською літературною мо-

безтурботного життя, яке очікувала від одруження. Вже будучи зарученою, вона зраджувала його. Шевченко не міг це не помітити і розійшовся з нею.

Врешті-решт, замість вимріяного щасливого сімейного життя в колі коханої дружини і дітей він до передчасної смерті залишився самотнім із своїми думами, фізичними й душевними болями.

П'єса В. Денисенка не є документом, а літературним твором, до якого автор, придержувачись реальних фактів, долучив свій

▲ Традиційним українським віншуванням розпочався напередодні найкращих свят в році вже сьомий річник різдвяного концерту Українського народного хору «Карпати» і його гостей під назвою «Різдвяні традиції національних меншин міста Кошиць». Зал Історичної ратуші заповнився в суботу, 21 грудня 2013 року, до останнього місця і глядачі прожили прекрасний вечір. Концерт організували Союз скаутів «ПЛАСТ» українсько-русинської національності в Словаччині і Первинна організація №4 Регіональної ради СРУСР в Кошицях в співпраці з містом Кошиць і за фінансової підтримки адміністрації Уряду СР з програми «Культура національних меншин 2013».

КАЛЕНДАР

центральної акції
Союзу русинів-українців Словачкої Республіки
у 2014 році

Назва акції	Дата проведення	Місце проведення
1. 24 конкурсний огляд з художнього читання жінок «Струни серця» Ірини Невицької	29.03.2014	СВИДНИК
2. Дні української культури в Словаччині	24.-26.04.2014	БАРДІВ ГУМЕННЕ ПРЯШІВ
3. 53 Фестиваль драми і художнього слова ім. Олександра Духновича	15.-16.05. 2014	ПРЯШІВ
4. 49 Фестиваль фольклору русинів-українців Словаччини	31.05.-1.06. 2014	КАМЙОНКА
5. 60 Свято культури русинів-українців Словаччини	13.-15.06. 2014	СВИДНИК
6. Фестиваль культури русинів-українців	10.08.2014	УБЛЯ
7. 11 фестиваль «Пізнавай та зберігай традиції своїх предків»	15.-16.08. 2014	ОРЯБИНА
8. На крилах мелодій	14.09.2014	ГУМЕННЕ
9. 24 Фестиваль духовної пісні	19.10.2014	СНИНА
10. 42 огляд народних пісень «Маковицька струна»	28.-29.11. 30.11.2014	БАРДІВ ПРЯШІВ
11. Не забудь свою колиску /цикл 5 програм/	II півріччя	В селах на території діяльності окремих РР СРУСР

«Карпати» запрошували на Святий вечір

Вже тринадцятий раз зустрілися 6 січня 2014 р. члени Українського народного хору «Карпати», щоб разом з своїми прихильниками і приятелями відзначити Різдво

Якубова. Серед гостей були і спонсори хору «Карпати» і молодіжної організації «ПЛАСТ» Петро Грінко і Ян Долни з дружиною і представники Союзу русинів-україн-

і колядували, і запросили гостей до щедрої вечері з традиційних різдвяних страв, яку підготували члени хору. Само собою, не забракло і традиційної «мачанки»

Христове за юліанським календарем. Коло багатого щедровечірного стола на «Святому вечорі з Карпатами» привітали і найвищих представників міста Кошиць – приматора Ріхарда Раші і його заступників Ренату Ленартову і Яна

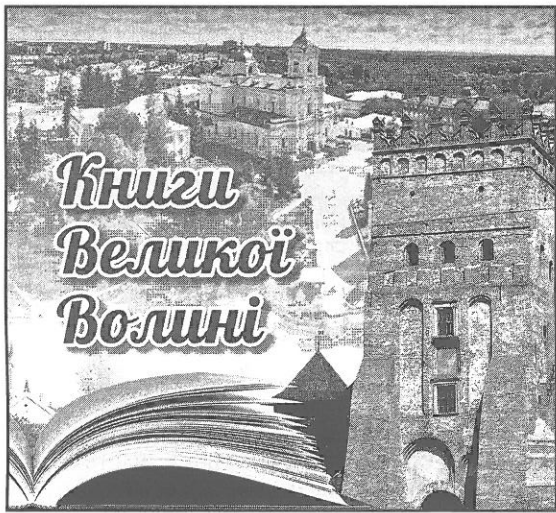
▲ За запрошення на зустріч подякував членам хору «Карпати» Ріхард Раші (на фото в центрі).

ців Словачкої Республіки, заступник голови Центральної ради Віктор Бандурчин з дружиною і голова Регіональної ради в Кошицях Йосиф Вок. Як буває традицією, і в цьому році «Карпати» віншували

від великого прихильника хору і заступника старости міської частини Кошиць – Над Озером Степана Чабали і одної з головних організаторів Олени Довгович.

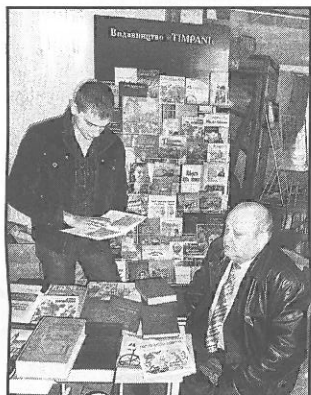
Осінь з присмаком книжки

У час, коли прощаємось зі старим роком, зустрічаючи новий рік, одні підсумовують, інші накреслюють перспективи, але є і такі, які гортають сторінки днів недавніх.

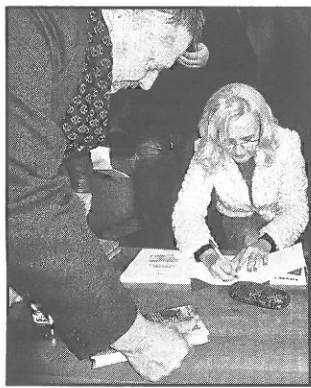

Минулорічна осінь. Така затишна, така чарівна пора. Одні згадують «тихе полювання», а я осінній Луцьк, де відбувалася книжкова виставка-ярмарок «Книги Великої Волині».

На Волинь ми вибралися разом з директором ужгородського видавництва «TIMPANI» Ярославом Федишином. Вибралися ми з книжками по книжки.

▲ Стенд ужгородського видавництва «TIMPANI».

▲ Ірина Фаріон підписує свою нову книгу.

Учасниками згаданої імпрези були відомі українські письменники, громадські діячі, благодійні та комерційні структури. А їхня мета – привернути увагу суспільства до найактуальніших питань сучасної видавничої справи, але і популяризувати читання книг серед дітей та молоді.

Ні прохолода, ні дощ не змогли змінити теплу атмосферу зустрічей. Пригадалися зустрічі з головою Волинської організації Національної спілки письменників України, поетом Олегом Потураєм, письменником Йосипом Струцюком, Марією Матіос і її новою книжкою «Черевички Божої Матері». Свое вже третє видання книги «Мовна норма: знищення, пошук, віднова» тут презентувала Ірина Фаріон – український політик, мовознавець. Під час короткого спілкування вона сказала, що мала брати участь в одній з наукових конференцій серед українців Словаччини, але певним колам не була бажана її участь. Дивно, що постійно хтось собі думає, що нас треба водити за ручку, назначувати, про що і з ким нам можна говорити, а про що мовчати... Страшно? Скоріш смішно...

▲ Письменниця Марія Матіос на книжковій виставці-ярмарку в Луцьку.

Правда, не менш цікава зустріч відбулася у Східноєвропейському університеті імені Лесі Українки – презентація двомовної антології «Гравітація взаємності».

Здається, нічого випадкового немає. І зустріч з моїми польськими друзями-письменниками – Збігневом Влодзімежем Фрончек.

ком. Звичайно, єднає нас література, книжка, але не можна обминути й такий собі простий людський вимір, який надає спілкування.

Двомовна українсько-польська антологія сучасної української поезії «Гравітація взаємності» (Луцьк: ВМА «Терен», 2013, 628 с. іл.) вміщує вибрані твори 135 поетів з усіх регіонів України. Переклад та упорядкування – Олена Криштальська; редагування, післямова – Збігнев Влодзімеж Фрончек.

«Гравітація взаємності» (Grawitacja wzajemności) – без перебільшення, унікальне явище, яке наближує панораму досягнень сучасної української поезії. У цьому зв'язку на презентації в Луцьку Збігнев Влодзімеж Фрончек, крім іншого, сказав: «Створити антологію – це не означає: зібрати з одного тому кілька віршів, з іншого тому дальших кілька віршів. Треба мати справжній смак, щоб вибрати найцінніші вірші різних авторів, а з цих різних віршів створити картину країни, створити картину України. Чим більше віршів гармонізують між собою, тим більше хвилюючою є картина країни, яку автор антології хоче представити. В кожному вірші інша образність, інша стилізація, інша експресія і динаміка, інша стилізація, ритміка... Я хотів би сказати, що пані Олена Криштальська може бути гордою на свою антологію, водночас думаю, що й уся Україна має право, більше того, обов'язок – гордитися її незвичайним твором». Слова Збігнева Фрончека продовжив і його колега по перу – Войцех Пестка: «Українська література тішиться у Польщі незвичайною популярністю. Є навіть видавництва, які зосереджуються на ній. Так, у Польщі знають класичну українську поезію, знають і сучасну українську прозу, але не знають сучасну українську поезію. «Гравітація взаємності» виповнює цю прогалину.

Прийнятно було побувати на виставці-ярмарку «Книги Великої Волині». Спілкування з творчими людьми завжди людину надихає. А куплені книжки знадобляться, вони стануть ще одним співрозмовником під час довгих зимових вечорів...

▲ Українська поетеса, перекладачка Олена Криштальська.

▲ Польський письменник Збігнев Влодзімеж Фрончек.

Прийнятно було побувати на виставці-ярмарку «Книги Великої Волині». Спілкування з творчими людьми завжди людину надихає. А куплені книжки знадобляться, вони стануть ще одним співрозмовником під час довгих зимових вечорів...

Іван ЯЦКАНИН.
Фото автора.

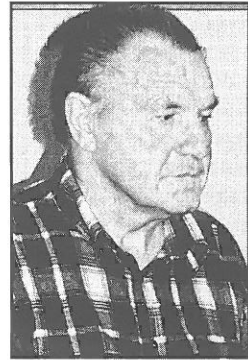

▲ Польський письменник Войцех Пестка читає вірші Валентини Штинько у польському перекладі.

Мілан Зелінка у «Кур'єрі Кривбасу»

Престижний український часопис «Кур'єр Кривбасу» (періодичність виходу – кожні два місяці, обсяг – 400 сторінок) було засновано у 1994 році. На своїх сторінках приносять літературні твори відомих сучасних українських письменників, критику, матеріали з краєзнавства півдня України, але також художні переклади.

У № 287-288-289 (жовтень-листопад-грудень за 2013 рік) надруковано твори словацького письменника Мілана Зелінки (на фото) у перекладі Івана Яцканина. Шість його оповідань («Синій жерех», «Балада про велику невідому», «Останнє бажання», «Історія з марками», «З її і мого життя», «Переконання») вийшло під спільною назвою «Пригоди з Карпат».

Словацький письменник Мілан Зелінка народився 22 березня 1942 року в Іграмі (Західна Словаччина). Мешкає в Гумennomу. Прозаїк, поет, есеїст. Автор, проза якого постанала на психологічному реалізмі з елементами наївності. У своїх прозових творах представив людський труд як абсолютну етичну цінність. Створив «тонку» опозицію описово-реалістичному спрямуванню соціалістичної літератури у 70-х і 80-х роках.

З кінця 60-х років свої твори друкував у словацьких літературних журналах. Своєю першою книжкою «Дихання» (1972) продовжив експериментаторські імпульси словацької прози 60-х років. Збірка оповідань «Спрагле серце» (1974) є ніби продовженням його книжкового дебюту. Центром його наративного інтересу стає східнословачський регіон (село Маков). До таких же прозових творів належать наступні видання – «Голубий ранок» (1978), «Квіти як дрібний сніг» (1982), «Механіки» (1983), «З Гавранового двору» (1988). У повісті «Країна» (1992) повертається до своїх прозових початків – йдеться про приховану алегорію на політичному тлі. У 2005 році надрукував збірку оповідань «Пригоди з Карпат», яка є передусім утвердженням людяності у її найрізноманітніших виявах. Книга «Тітка Анула» (2007) – своєрідна мозаїка прозаїчних мініатюр, які разом творять історію однієї родини у Західній Словаччині. Цим твором прозаїк повертається у рідні місця свого дитинства. Найновіша збірка малої прози письменника «Цей незабгнений світ» (2009) є книжкою реалістичної розповіді.

У найновішому романі «Присташ» (2012) М. Зелінка надв'язує на романи «Тітка Анула» та «Руденко» (2011). Твір визначається своєрідним стилем розповіді і характерним для автора гумором.

Нещодавно на книжкових полицях появилася нова книга М. Зелінки «Frajlenka Hollóška», у якій мова йде про Марію Голлоші (1858-1945) – у світі визнану, а вдома майже зовсім призабуту художню вишивальницю, яка своєю творчістю вплинула і на європейську моду.

У часі, коли рідко появляються книжкові видання творів словацьких авторів українською мовою, але і українських літературів по-словацьки, слід привітати й ініціативу літературних часописів для дальшого поглиблення взаємних культурних відносин.

(яф)

БУТИ ПТАХОМ

Під такою назвою нещодавно в Ужгороді (2013) у видавництві Олександри Гаркуші вийшла нова збірка поезій Мілана Бобака. Редакція видавництва повідомляє, що книжка виходить у переддень його життєвого ювілею – сімдесятиріччя від дня народження. Гадаємо, що це добрий подарунок читачам. Ані в новій збірці не настали суттєві зміни, що стосується поетичного мислення, образної системи, способу вислову, ритміки, фонетики тощо від тих, якими нас поет радував протягом своєї поетичної творчості. Він надалі залишається скупим на поетичне слово, надалі висловлюється, зображує чи передає свої почуття, спостереження і погляди коротко, стисло, лаконічно та мудро. Він зумів передати і важливі суспільні проблеми кількома словами-образами. Тим він відрізняється від інших, та не лише наших, поетів. Приємно нас дивує, що весь час поет М. Бобак знаходить нові, оригінальні образи, що у своїх мініатюрах доведе передати, відтворити дух, аромат і фарби наших Карпат, рідного краю («Мій ліс», «Так вміло...», «Доля», «Що за зима...» тощо), що вміє одним-двома образами відтворити велику картину чи подію, як, скажімо, у приріді «Відгомін празьких вулиць». В образі-символі чи метафорі «ключі» нагадав читачам атмосферу вулиць листопадових днів 1989 року, коли люди в Празі, Братиславі та в інших містах тодішньої Чехословаччини дзенькотом в'язків ключів давали знати тодішнім політикам, що вони не задоволені суспільним ладом і хочуть нового режиму. Поет художньо влучно використав цей символ і дав йому нове значення, коли профспілкові 2012 року знов дзенькотом ключів домагалися своїх прав:

Знов ключі у дії.
Звуть вони нових борців
Чи старих злодіїв?

Поет М. Бобак зображує чи відтворює не лише суспільну атмосферу, але й настрої людини чи природи, як це бачимо у віршах «Запізнена весна», «Провесіння», «З весни до осені» та інших. Він здатний підкупити читача й тим, що живе у глибині народу і вміє добре передати настрої людей, природи і карпатський колорит. Він, на мою думку, людина інтегральна, яка об'єднує різні поетики, використовує європейський поетичний досвід для потреб українського слова.

Багато чого можна сказати про окремі вірші-мініатюри згаданої збірки, але і так нам не вдається до кінця зрозуміти та розтлумачити їх духовне, естетичне значення, бо поезію не можна зрозуміти простим розумом, не можна описати простими словами, її треба просто відчувати. Поетичні мініатюри Мілана Бобака мене схвилювали, запали в мою душу, бо я відчув, що він їх написав від душі і для душі читача. Бажано, щоб його мрія «птахом бути, духом зрости на просторах неба» стала реальністю, щоб він міг вільно літати над рідним краєм, спостерігати життя людей і природи, щоб міг вільно писати про них і сіяти добро та красу.

Мілан Бобак добре привітав себе з ювілеєм, а нас порадував, коли видав таку цільну книжку поезій. Щиро пропоную її читачам до уваги.

Михайло РОМАН.

Петрові Бегені – 70

У круглий життєвий ювілей вступив Петро Бегені. Народився він 7 січня 1944 року в родині місцевого коваля. Батьки свого сина вже змалку вели в любові до рідної мови, слова, пісні, традицій. Уже під час навчання в основній школі в рідному селі та в Уличу часто виступав в різних п'єсах, режисером котрих був його батько, і з якими щорічно виступали під час Різдяних свят дома та в околиць селах.

Тому й не диво, що під час навчання в Одинадцятирічній середній школі в Снині був членом драмгуртка, який став переможцем загальнодержавного змагання в Піску (Чехія), та членом шкільного танцювального колективу. З великою пошаною згадує визначних людей нашої культури – Йосифа Корбу, Юрія Прохазку та Івана Стебілу, які тодішнім драматичному і танцювальному колективам методично допомагали, і які показували, як далі крокувати. На педфакультеті в Пряшеві був членом фольклорного колективу «Карпатини», брав участь у різних фахових семінарах, де відчував потребу навчитись хореографії народних танців, народних традицій.

І не диво, що, будучи вчителем Основної школи в Меджилабірцях, заснував танцювальний гурток, став хореографом колективів «Верховина» та «Вигорлат» і членом драмколективу при Міському осередку культури, з яким досяг «Кубок Станіславського» в 1972 р. на загальнодержавному змаганні аматорських драмколективів в місті Шурані.

Від 1976 року П. Бегені працює заввідділом культури та освіти ЦК КСУТ в Пряшеві, організує центральні свята, видавничу діяльність, культурно-освітню роботу між нашим на-

селенням, допомагає колективу «Карпатини», щоб при сороковій річниці його діяльності знову оновити своє членство в ньому як танцюрист, хореограф, співак та модератор і членом якого є досі.

Згодом П. Бегені стає завідуючим відділом української літератури Словацького педагогічного видавництва, де працював до 1990 року. В той час читацький клуб «Дружба» досяг 450 індивідуальних та колективних членів, щорічно систематично видавалися підручники для українських шкіл та в середньому по 15 титулів української белетрії.

Його найбільшим бажанням було побудувати самостійне українське видавництво. Із-за різних причин це йому не вдалося досягти. В той же час активно працює й редактором Української студії Словацького радіо в Пряшеві, коли реліція «Бесіда кумів» досягає чи не найбільшої популярності. Написав більше як сотню сценаріїв, організував популярні публічні записи в селах та під час свідницького Свята культури русинів-українців Словащини.

Сценарії пише і під час роботи в Православній епархії, їздить по селах, знаходить потрібні інформації. «Куми» дуже критично висловлювалися до тодішніх передусім національних питань, критично показували на підступність переселення нашого радіо в Кошиці.

Працюючи в Православній епархії, допомагає видавати часопис «Заповіт Кирила і Мефодія», Православний календар та інші церковні видання. Співпрацює з друкарнями, засновує церковне «Книг'язачство», як основу майбутнього видавництва та друкарні «Славкнига». На жаль, з різних об'єктивних та передусім

суб'єктивних причин це не вдалося реалізувати.

Між тим він повернувся до вчителства (вчителював в Основній школі в Сабинові), співпрацює з ЦР СРУСР при організуванні художніх програм центральних акцій, передусім Свята культури у Свиднику. І від 51 свята вже десять років працює як його головний програмний гарант, голова програмної комісії, сценарист та режисер. Поряд з цим допомагає організувати фестиваль в Камйонці та «Маковицьку струну» в Бардієві, допомагає колективу «Карпатини». Активно працює в ПО СРУСР № 3, членами якої є передусім колишні працівники радіо.

Петро Бегені, хоч вже є на заслуженому відпочинку, не відпочиває, але працює секретарем у справах шкільництва Управління Митрополитної Ради Православної Церкви, його заслугою було видано навчально-виховну програму Православної Церкви, навчальні програми релігійного виховання для православних учнів основних та середніх шкіл та підручники і робочі зошити релігійного виховання для 1 – 9 класів основних шкіл. Є головою шкільної комісії, що активно працює при Уряді, членом центральної комісії релігійного виховання в Братиславі і членом Окружної ради СРУСР. Активно бере участь в роботі Окружної організації Словацького союзу огорожників як голова контрольно-ревізійної комісії.

Разом з жінкою Іриною виховує дітей – Беатку, Петра і Таню і тішаться з шестеро внучат.

У своєму плідному та багатому культурному і духовному житті, як сам говорить, керувався відомими словами визначного російського письменника Миколи Островського: «Самое дорогое у человека – это жизнь. Она даётся ему один раз, и прожить её надо так, чтобы не было мучительно больно за бесцельно прожитые годы...» Тож побажаймо нашому ювіляру, щоб ці слова супроводили його в подальшому, щоб в повному здоров'ї, щасті, родинному спокої та Господній благодаті активно прожив далі свої роки.

Редакція.

аби православний віруючий ходив на служби божі у костюли, і навики? А поки йдеться про вчителів-фахівців, то в свій час нам допомагали учителі з церковної гімназії чи Середньої медичної школи. Панове депутати мали б собі усвідомити, що свідомо чи несвідомо нищать оту школу. Прямо не можна, бо в багатьох нема відваги.

Дуже добре знаю директора школи. Не завиджу його позицію. Багато залежить від дирекції школи, але здалека не все. Тримаю йому пальці. Але за такої ситуації я особисто з керівництва школи-нешколи відійшов би і таким чином зів'язав би чесно людину і не оскаржив пам'ятку засновника школи, колишніх директорів та учителів. Погано й дивитися на те, що робиться з боку міста нібито для збереження школи. Мені жаль, що із-за здоровельних причин я не можу залучитися в громадське життя і боротися за наші справи. Зісталась гіркість у серці. Та хоч би поетичним словом хочу звернутись до батьків, всіх добрих русинів-українців:

Тримайтесь воедино,
Рідні браття-сестри...!

Мало нас зісталось
У світі нещаснім.

Рудольф ДЕМ'ЯН,
колишній директор школи.

І знов Тарас

І знов Тарас
В сутужний час
Прийде до нас
Із Канева в Карпати.
Прийде до нас
В слухний час
Своїх братів привітати.
Присяде до столу
З теплою думою,
І зірє хати
Пісню святою.
Жовто-сині квіти,
Прив'ялі у тіні,
Зацвітуть на сонці
У нашій сторонці.

Рудольф ДЕМ'ЯН.

Публікація про лемків

(«Науковий збірник Музею української культури у Свиднику, № 27. Історія та культура Лемківщини». Свидник, 2013, 496 стор.

Головний редактор та упорядник Мирослав СОПОЛИГА)

Публікацію видав СНМ – Музей української культури у співпраці з Товариством приятелів Музею українсько-руської культури за фінансового сприяння адміністрації Уряду Словацької Республіки. Її співавторами є відомі вчені з України, Польщі та Словащини (Пряшівщини).

Лемки – найзахідніша етнографічна група українців, яка з давніх-давен компактно проживає обабіч Західних Карпат – низьких Бескидів. Етнічно-історичні землі Лемківщини нині входять до двох сусідніх держав – Польщі та Словащини. В силу історичних обставин, зокрема, внаслідок насильницьких депортацій післявоєнної Польщі, русинів-лемків переслідує доля бути теж українською діаспорою, розселеною по різних країнах світу. Лемками («лемаками») вважають себе й мешканці деяких місцевостей Закарпатської області.

Всебічне висвітлення історично-соціального та етнокультурного розвитку заслуговують русини-лемки як одна з найвизначніших етнографічних груп українського народу. З цієї метою ще в 2004 році Президія Світової федерації українських лемківських об'єднань прийняла ухвалу підготувати та видати науково-популярну публікацію «Історія Лемківщини».

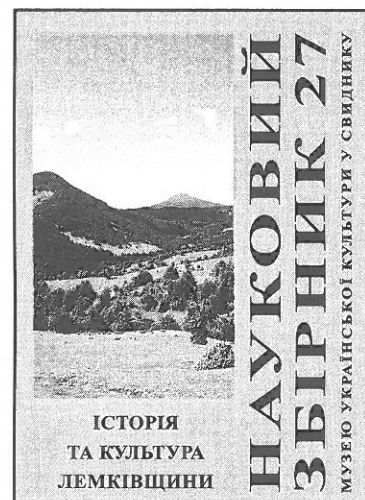
Реалізацію проекту «Історія Лемківщини» було доручено колективу науковців та інших спеціалістів, які займаються даною проблематикою, під керівництвом співавтора та упорядника цього збірника. В результаті цього на основі вже існуючих джерельних матеріалів та власних досліджень були написані розділи відповідно до узгодженої структури «Історії Лемківщини». Однак виявилось, що деякі розділи були здані в значно ширшому форматі, ніж передбачалося. Є також певні розбіжності в методології опрацювання матеріалу, стилістиці та навіть ідейному висвітленню предметної теми. Беручи в увагу дану ситуацію, але й те, що усі тексти представляють оригінальні, глибокі та змістовні напрацювання, було вирішено насамперед опублікувати їх повністю в пред'явленій формі окремим збірником і таким чином надати можливість розсуду ширшій науковій та культурній публіці, – що ще треба врахувати, виправити, скоротити чи додати так, щоб у кінцевому варіанті науково-популярна «Історія Лемківщини» була виваженою, вичерпною, зрозумілою та привабливою для загального кола читачів.

В другій частині збірника друкуємо продовження VI тому «Історії карпатських русинів» Михайла Лучака, яка має безпосереднє відношення до історії Лемківщини.

Предметна публікація розглядає русинів-лемків у Карпатах не як українську діаспору, але як українське зарубіжжя. Адже ж це населення живе на території своєї історичної батьківщини, хоч і в політичних умовах інших держав.

Історичний розвиток русинів-лемків висвітлюється з акцентом на їхнє соціально-економічне становище, що було однією з головних причин масової колонізації Карпат та постійних міграційних процесів. В центрі уваги авторів книги є також антифеодальні форми боротьби, зокрема збійництво, а також змагання за національно-релігійну рівність. Особливо підкреслюється роль церкви в процесі національно-культурного розвитку, яка була основною життєдайною та рушійною силою на-

шого народу. Русини-лемки донині зберегли свою самобутню церковну форму, відмінну від сусідніх народів (канонічно і обрядово). А якраз в лемківському середовищі приналежність до східного релігійного православного чи греко-католицького обряду, тобто руської віри, так сильно поєднана з етнічною, що часто доходило до їх ототожнювання.

В публікації представлено весь процес руйнування Лемківщини. Мається на увазі не тільки систематичне нищення національного шкільництва, культурних та духовних традицій, але, зокрема, масові депортації лемків з Польщі в 1944 – 1946 рр., акція «Вісла» тощо.

В окремому розділі розглядається становище лемків у діаспорі.

Широкий простір відведено специфічним лемківським проявам матеріальної та духовної культури, сакральним пам'яткам, фольклорним традиціям, а також мовним особливостям.

З русько-лемківського середовища вийшли визначні таланти в області освіти, науки, мистецтва, які можуть послужити добрим прикладом для сучасних та майбутніх поколінь. Їм присвячується самостійний розділ.

В книзі аналізується складний шлях історичного розвитку однієї з найсвоєрідніших етнографічних груп українського народу, яка на протязі сторіч в надзвичайно скрутних умовах ідейно-політичних систем чужих держав зуміла зберегти свої давні русько-українські традиції, плекти й розвивати їх та створити нові унікальні пам'ятки духовної й матеріальної культури. Наперекір настирливій асиміляційній політиці русини-лемки витримали й відстояли своє національне єство та українську ідентичність.

Історія Лемківщини – це приклад невмирущості української нації, гідний наслідування.

Щиро дякую усім співавторам цього збірника за дотеперішню конструктивну співпрацю. Сподіваюсь, що в короткому часі наш спільний проект науково-популярної публікації «Історія Лемківщини» увінчається успіхом.

Щиро дякую вельмишановним членам Президії Світової федерації українських лемківських організацій та, зокрема, її головам – Іванові Щербі, Володимиру Ропецькому та Софії Федіні за ухвалення та всебічну підтримку даного проекту. Особливо подяку слід висловити колишньому членові Президії СФУЛО Володимиру Ардану за його ініціативу та систематичну допомогу в процесі реалізації проекту.

Ми безмежно вдячні великому патріоту лемківської спільноти, нашому меценатові – вельмишановному Дмитру Рипелі, директору фірми «DIVARI» у Словащині за матеріально-фінансову підтримку наведеного проекту.

Мирослав СОПОЛИГА.

Кочівні діти

Коли я у 2010 році відходив із посади довгорічного директора Гуменської української школи, то на останній педагогічній нараді усіх колег застерігав перед спробами деяких сил зісковувати нашу на околиці єдину школу. З посади директора я відійшов не під тиском тодішнього керівництва міста Гуменне, але тому, що так лікарі приказали. Я завжди робив так, аби за всяку ціну школу зберегти. Я ввів в разі потреби вдарити по столі і зумів сказати – ні! А це не було легко, бо через деякий час все це підписалося на стані мого здоров'я.

Школу я передав із 103 дітьми. Були там діти з міста, з декількох сіл, а були там і спеціальні класи. У мене був план, як утримати і придбавати дітей. Я планував надв'язати співпрацю, крім іншого, і з Генеральним консульством України у Пряшеві, але до конкретної співпраці вже не дійшло. Таж в Гуменному і його околиці чимало переселенців з України. Тоді я твердо застерігав: якщо кількість дітей впаде під 90 – буде погано! Наші недруги, мов супи, чекали на свою здобич. А воно вже тут. Я не буду говорити, як школу очолив мій наступник, але тепер вже там наша людина! Ми довго співпрацювали на благо нашої школи. Але якось тепер мені не хочеться вірити, що він наш. Чому він дозволив депутату Міського представництва в Гуменному М. Мнягончаку силоміць міняти статут школи? Хто його змусив? Що собі від цього апологети русинізму обіцяють? Таж все наше тут містечко ми вивчали в рамках української мови, музичного виховання чи регіональної історії. Але пан Мнягончак дістався у шкільну раду з ясною метою. Він, може, добрий будівельник, але в національних питаннях та в історії не мусить розбиратися.

Дійсно, де підемо з т.зв. русинською мовою? Таж за статистичними даними

у світі до русинського язика зголошувється коло 60 000 людей. То ми хочемо бути ліліпутами, чи міні-міні народцем? Або хочемо навчити наших дітей маленьку таблицю множення, а великої вже не треба? Таж це лабірський діалект, яким говорить кілька сотень людей і то кожен по-своєму. Може, хтось думає, що русини Снинщини або Свидниччини будуть говорити таким язиком? Або, не дай боже, угорським русини, які гуторять? І Штурову літературну мову земплінчани спочатку не хотіли. Але літературна мова об'єднує, а не розбиває. Чому потім не створити у Меджилабірцях свою русинську школу? Бо люди не хочуть, і далеко більше, ніж українську.

А тепер хтось іде ліквідувати єдину нашу школу на широкій околиці. Але, воно і то найменше число можна ще уменшити. Таж ви самі говорите не по-русинськи, як самі собі наговорюєте, але кожен по-своєму, як язик наріс. Мабуть, два-три редактори русинських радіопередач говорять більш-менш культивовано. Але це розмовна українська мова. Де хочете вести отой бідний народець? Таж після кодифікації русинського язика ніякі школи тут не виростуть. Чабини? Десять дітей. То нікому не соромно, що розбивається і то мало, що нам зісталось?

Переселенням Гуменської української ОШ в будинок школи на Кудловській вул. поможемо якраз цій школі, але в жодному випадку не наші. Наші діти стануть безпритульними, кочівними дітьми. А школа є – є там і дитсадок, є й інтернат. Я цього не розумію. А якщо вже так – то потім, чому не прийде одна учителька за десяти дітьми, але навики. Було б це педагогічно, чесно, безпечніше. То ви хочете українські (русинські) діти виховувати в словацькому оточенні. Де ви бачили,

НОВА ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА В ПІВДЕННІЙ СЛОВАЧЧИНІ

Мало хто знає, що на віддалі чотирьох кілометрів від всесвітньвідомого курорту Дудінце в селі Гонтянське Моравце, округ Крупіна знаходиться православна парафія з церквою Успенія Матері Божої.

Церква нова, мурована, але оббита деревом, так що виглядає як класична дерев'яна церква в давньоруському, але й у лемківському стилі. Її настоятелем і будівником є о. Петро Бобак (37 р.), батько якого, теж православний священник, «реоптував» із села Грушвиця в Україні 1968 року до свого рідного села Розтоки Свидницького округу, де мешкає по сей день.

Петро Бобак після закінчення основної школи у Свиднику та електротех-

його парафія невеличка – 36 людей, з них «активних» лише половина. Ця невеличка громада без якої-небудь фінансової допомоги ззовні в 2002 році приступила до будівництва церкви на фундаменті «літньої кухні» священника (5х5 м). Будували без яких-небудь планів, за порадами священника і під його керівництвом. По суті, він сам зводив стіни з цегли й оббивав їх деревом, аби в середині було тепло і приємно, а ззовні виглядало, як традиційна рублена будова, типова і для нашого краю.

На моє запитання, де отець Петро навчився будівельному ремеслу, він відповів: «Мій дід був чудовим теслярем і мурником, а я йому часто допомагав і придивлявся його майстер-

великі ікони. А пише він їх в традиційному давньоруському стилі. Значна частина церковного інвентаря привезена з України, де і священник, і його прихожани часто бувають. Регулярно вони відвідують найбільшу святиню Західної України – Почаївську лавру.

Гордістю храму є вісім дзвонів різної величини на найвищій вежі.

Хоч церква в Гонтянських Моравцях ще не зовсім закінчена, о. Петро вже має готові плани для будівництва дальшого православного храму – в селі Нова Баня Жарновіцького округу, де, згідно з останнім переписом населення 2011 року, є понад 80 православних віруючих, головним чином, реоптантів з України. Для них о. Петро вже за-

▲ Православна церква в с. Гонтянське Моравце.

▲ Іконостас церкви, розписаний о. Петром Бобаком.

▲ о. Петро у своїй хаті, яка служить п'ятичленній сім'ї кухнею, їдальнею і спальнею.

нічної промислової школи в Пряшеві був висланий на чотириохрічне навчання в іконописну школу Московської духовної академії в Загорську (1996-2000). Отже, в Загорську він став професіональним іконописцем. Після повернення у Словаччину він продовжував навчання у Пряшеві на Православному богословському факультеті Університету ім. П. Й. Шафарика, одружився з дочкою «реоптантів» Марією Крушко (із с. Хмельової), а в 2002 році прийняв сан священника з рук єпископа Ніколая.

Першим його приходом була православна парафія в Курові Бардіївського округу, однак там він довго не затримався, оскільки не захотів служити за новим григоріанським календарем. Його було направлено «до своїх» – реоптантів останньої т.зв. «чорнобильської» хвилі, яких словацька влада забезпечила житлом і працею у с. Гонтянське Моравце. Там о. Бобак купив для себе стару хату, а богослужіння перші два роки відправляв у «старому» будинку культури, одну кімнату якого пристосував до церковних потреб, тобто побудував там іконостас зі всім церковним устаткуванням.

ності, не думаючи, що це мені колись пригодиться». Церква Успенія Божої Матері вийшла на славу. Ніде в околиці такої нема. Бані і дзвони купували: дещо у Словаччині, дещо в Польщі, дещо в Україні. Поступово її поширили і думають ще поширювати, щоб Божий храм могли відвідувати і клієнти з Росії та України, кілька сотень яких щороку лікуються в курорті Дудінце.

Священник живе із сім'єю у своїй скромній хаті поряд і разом із своєю дружиною (прекрасною співачкою, яка в церкві виконує роль дяка) служить Службу Божу щодня, а в неділю та свято ще й утренью та вечірню. Діти – Максимо (10 р.), Олексій (8 р.) та Параска (6 р.) відвідують недалеку словацьку школу. За церквою є в них невеличкий город, сад, пасіка з п'ятьма вуликами, туалет, курятник, гусятник, майстерня, склад тощо, – все як у доброго господаря.

Весь вільний час отець духовний присвячує будівництву церкви, для якої самотужки створив прекрасний іконостас і власноручно розписав усі ікони. Під час моїх відвідин цієї міні-парафії в його хаті «сушилися» дві щойно написані на дерев'яних дошках

раз відправляє богослужіння у підвалі одного з комунальних будинків, побудованих для реоптантів. Сільський уряд села Нова Баня подарував православній громаді площу для побудови церкви, набагато просторішої (але й набагато дорожчої), ніж в Гонтянських Моравцях. Вся документація для нової церкви вже здана у відповідні установи. «Як тільки одержимо дозвіл на будівництво (stavebné povolenie), а сподіваємось одержати його в січні 2014 року, негайно розпочнемо» – не без гордості заявляє трудолюбивий священник. І з невеликим сумом додає: «Без допомоги ззовні ми в нинішній економічній кризі навряд чи зможемо завершити до кінця 2018 року, – каже о. Петро. – Тому ми будемо дуже вдячні за кожен матеріальний чи фінансовий пожертв на цей Божий храм, побудований на крайній точці колишньої Великоморавської держави, християнізованій святими Кирилом і Мефодієм».

Грошові пожертви можна слати на банківський рахунок:

VÚB 227 35 86 755.

Микола МУШИНКА.
Фото автора.

Вигорлатська бібліотека в Гумennom у співпраці з Регіональною радою Союзу русинів-українців СР в Гумennom організує 21 річник змагання

ЛІТЕРАТУРНІ ТАЛАНТИ

на українській мові.

Метою змагання є розкрити літературні таланти на рівні регіонального змагання – Гуменне, Меджилабірці, Снина – на українській мові в поезії і прозі. Змагання призначене для всіх вікових категорій. В учнів основних і середніх шкіл потрібно навести клас, у дорослих – вік.

Праці у двох примірниках потрібно надсилати

до 28.02.2014 року на таку адресу:

Vihorlatská knižnica (Mária Firkalová)

Nám. slobody 50, 066 80 Humenné

e-mail mvs@vkhe.sk

Календар

бори до сейму Карпатської України (75).

12.2.1944 р. – народився в Грабівчику на Свидницьчині педагог, доц. інж. Олексій Петрик, канд. наук (70).

12.2.1944 р. – народився в Грибові на Строківщині публіцист Йосиф Мулик (70).

13.2.1904 р. – помер поет, прозаїк Іван Сільвай (110). Народився 15.3.1838 р. в Сускові на Закарпатті.

14.2.869 р. – помер основоположник слов'янської писемності Кирило (Костянтин) (1145).

15.2.1564 р. – народився італійський фізик, механік і астроном Галілео Галілей (450). Помер 8.1.1642 р.

19.2.1924 р. – народився в Орябині Старолітовнянського округу педагог Іван Крета (90). Помер 26.7.1993 р.

19.2.1944 р. – помер літературознавець, перекладач, дослідник творчості закарпатських письменників Антонін Гартл (70). Народився 11.12.1885 р.

20.2.1889 р. – народився український композитор Левко Ревуцький (125). Помер 30.3.1977 р.

20.2.1914 р. – народився закарпатський поет Іван Керча (10). Помер 17.10.1951 р.

22.2.1944 р. – народилася солістка Піддуклянського українського народного ансамблю Марія Грабовська (70).

22.2.1814 р. – народився польський фольклорист, етнограф і композитор, автор праці «Русь Карпатська» Оскар Кольберг (200). Помер 3.6.1890 р. в Кракові.

24.2.1574 р. – вийшла друком в Україні перша друкована книга «Апостол» (440).

26.2.1899 р. – народився в Чабинах на Меджилабірщині педагог, учитель в Калинові, Сукові, Меджилабірцях Федір Кумичак (115). Помер 6.10.1981 р. в Меджилабірцях.

27.2.1964 р. – помер педагог, громадсько-культурний діяч Степан Варзалий (50). Народився 16.6.1911 р. у Фулянці Пряшівського округу.

1.2.1919 р. – народилася в Мукачеві історик літератури і культури, громадсько-культурний діяч доц. Олена Рудловчак, канд. наук (95). Померла в Пряшеві 16.11.2007 р.

1.2.1949 р. – народився в Бзянах на Строківщині громадський діяч інж. Йосиф Канюк (65). Помер 6.12.2013 р. в Пряшеві.

2.2.1054 р. – помер київський князь Ярослав Мудрий (960).

2.2.1849 р. – народився словацький поет, класик словацької літератури Павол Орсак-Гведослав (165). Помер 8.11.1921 р.

2.2.1984 р. – помер правник, громадський діяч Степан Ванчишин (30). Народився 15.6.1930 р. в Бодружалі Свидницького округу.

2.2.1969 р. – помер літературознавець, фольклорист Петро Лінтур (45). Народився 4.5.1909 р. в Горонді на Мукачівщині.

3.2.1984 р. – помер співакар, збирач народної творчості Юрко Колинчак (30). Народився 12.9.1909 р. в Старині на Снинщині.

5.2.1934 р. – народився хірург Клініки хірургії серця в Братиславі Василь Чорняк (80).

5.2.1939 р. – народився в Сукові на Меджилабірщині правник, колишній декан Юридичного факультету Університету ім. Коменського в Братиславі, проф. Андрій Байцур, канд. наук (75). Помер 4.10.1998 р.

5.2.1959 р. – помер педагог, мовознавець, дослідник історії русинів-українців Георгій Геровський (55). Народився 1886 року у Львові.

8.2.1834 р. – народився російський фізик Дмитро Менделєєв (180). Помер 20.1.1907 р.

11.2.1894 р. – помер письменник, історик, церковний діяч Анатолій Кралицький (120). Народився 12.2.1935 р. в Чабинах Меджилабірського округу.

12.2.1939 р. – відбулися перші ви-

Пасхалія до 2025 року

Рік	Православний Великдень	Католицький Великдень	Різниця
2014	20.04	20.04	співпадає
2015	12.04	05.04	1 тиждень
2016	01.05	27.03	5 тижнів
2017	16.04	16.04	співпадає
2018	08.04	01.04	1 тиждень
2019	28.04	21.04	1 тиждень
2020	19.04	12.04	1 тиждень
2021	02.05	04.04	4 тижні
2022	24.04	17.04	1 тиждень
2023	16.04	09.04	1 тиждень
2024	05.05	31.03	5 тижнів
2025	20.04	20.04	співпадає

НОВЕ ЖИТТЯ

Vydáva Zväz Rusínov-Ukrajincov SR, IČO 00 177 725. Ročník 64. Šéfredaktor Miroslav Iljuk. Adresa redakcie: Janka Borodáča 5, 081 08 Prešov. Tel. 051/7733 707, e-mail: novezytta@nextra.sk. Ročné predplatné 10,40 €. Štvrťročné predplatné 2,60 €. Objednávky na predplatné prijíma každá pošta a doručovateľ Slovenskej pošty, alebo e-mail: predplatne@slposta.sk. Objednávky do zahraničia vybavuje: Slovenská pošta, a.s., Stredisko predplatného tlač. Uzbecká 4, P. O. Box 164, 820 14 Bratislava 214, e-mail: zahranična.tlac@slposta.sk. Objednávky na predplatné do zahraničia prijíma: SLOVART G.T.G., spol. s r.o., Krupinská 4, P. O. Box 152, 852 99 Bratislava, Fax: 00421 2 63 839 485, e-mail: info@slovart-gtg.sk. Počítačová sadzba NITECH s.r.o., Prešov, tel./fax 051/7725 061. Tlačí Grafotlač, Prešov. Ev. číslo EV 3301/09. Realizované s finančnou podporou Úradu vlády SR – program Kultúra národ. menšín 2014.

НОВЕ ЖИТТЯ

Видает Союз русинів-українців СР. Рік видання 64. Головний редактор Мирослав Ілюк. Адреса редакції та адміністрації: 081 08 Пряшів, Янка Бородача, 5. Телефон 051/7733 707, e-mail: novezytta@nextra.sk. Рукописи і фотографії повертаються на прохання автора. Редакція залишає за собою право скорочувати статті. Статті, підписані авторами, висловлюють їх власні погляди і не обов'язково збігаються з поглядами редакції.